

NR 1 2019

Lyckoslantén

TIDNINGEN OM PENGAR & SPARANDE • FRÅN SWEDBANK & SPARBANKERNA
ÅRSKURS 4-6

NYHET
KRÖNIKA

MOBILSTOPP ELLER
LÅNEMOBILER
- VAD TYCKER DU?

Kattek
VAD MÅNGA
KATTER DET
FINNS!

LÄRARHANDLEDNING

"HJARTA"

LÄRARHANDLEDNING till Lyckoslanten NR 01 2019

LYCKOSLANTEN riktar sig till barn i årskurs 4–6. Den handlar om ekonomi, entreprenörskap och engagemang och svarar på frågor som till exempel: Vad är privatekonomi? Hur når jag mina drömmar? Vad vill jag förändra i mitt liv och i samhället?

FÖR ATT UNDERLÄTTA för dig som lärare att jobba vidare med Lyckoslanten har vi tagit fram idéer till roliga och lärorika lektioner att använda i din undervisning utifrån tidningens artiklar. Uppgifterna utgår från läroplanens syften och kunskapskrav samt syftar till att stärka entreprenörskapet i skolan.

”En viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt vilja till att pröva egna idéer och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar ett förhållnings-sätt som främjar entreprenörskap.”

”Entreprenörskap i skolan är ett pedagogiskt förhållningssätt i klassrummet. Arbetsformerna stimulerar fantasi och skapande. Inre drivkrafter och motivation är viktigt för det entreprenöriella lärandet i alla åldrar, från förskola till vuxen-utbildning. Centralt är att sätta det eleverna gör i ett sammanhang och se till helheten. Ämnesövergripande tematiska arbetssätt där elever tar ansvar för sitt lärande och där resultatet kan vara till nytta utanför skolan är karaktäristiskt. Samarbete med aktörer utanför skolan gör skolarbetet mer verklighetsanknutet.”

OM ENTREPRENÖRSKAP FRÅN SKOLVERKET

I DET HÄR KOMPENDIET finns några färdiga lektionstips som du kan göra med din klass. Eleverna kan även själva arbeta med frågeformuläret som finns på sidan 22 inne i tidningen. Frågorna bygger på Lyckoslantens innehåll. I vissa fall hittas svaren på tidningssidorna – andra frågor kräver egen efterforskning. Facit finns upp och ner på sidan 24.

VI HOPPAS att ni tycker att Lyckoslanten är ett kul och värdefullt inslag i skolvardagen. Lärarhandledningen finns även som pdf på www.lyckoslanten.se.

TILL SIST: Vi skickar ut tidningen till alla skolor med undervisning i årskurs 4-6 som finns med i Skolverkets register. Antalet tidningar till varje skola baseras på Skolverkets register. Om du vill beställa fler eller färre tidningar, ändra adress eller något annat distributionsrelaterat: maila till lyckoslanten@vi.se. Ett antal lärarhandledningar skickas till alla skolor som får tidningen. Behöver din skola fler lärarhandledningar finns den som pdf att läsa eller skriva ut på www.lyckoslanten.se

NI ÄR ALLTID VÄLKOMNA att höra av er till oss på lyckoslanten@vi.se med idéer, synpunkter och frågor! Och du, kika gärna in på vår webbsida: www.lyckoslanten.se!

1. MIN BUDGET

Bygger på artikeln "Hoppsan det blev fel" på sidorna 12-13.

ÄMNE: Matematik.

SYFTE: Föra och följa matematiska resonemang och använda matematikens uttrycksformer för att samtala om, argumentera och redogöra för frågeställningar, beräkningar och slutsatser.

CENTRALT INNEHÅLL: Strategier för matematisk problemlösning i vardagliga situationer. Matematisk formulering av frågeställningar utifrån vardagliga situationer.

ÖVNINGAR: Läs artikeln tillsammans med dina elever. Dela eleverna i mindre grupper eller par och låt dem fundera utifrån frågeställningarna:

- Vad är det som gör att man ibland handlar för mycket?
- Har det hänt dig att du har gjort som barnen i artikeln? Berätta för de andra i gruppen.
- Vad har ni för förslag för att hjälpa sig själv att inte handla onödiga saker? Gör en lista med tips!
- Låt grupperna berätta och visa vad de har kommit fram till.

• Viktiga begrepp som kan lyftas med eleverna är vad det betyder att göra en budget samt vad inkomster och utgifter innebär.

• Använd sedan mallen från Lyckoslantens där eleverna kan öva på att göra en egen budget. Det kan vara en påhittad eller en som stämmer med den egna veckopengen.

Förslagsvis kan eleverna göra en budget som de själva tycker är rimlig för barn i deras ålder och tillsammans diskutera om de är överens om detta.

Som fortsättning och fördjupning kan eleverna jobba med appen "Pengalabbet" där man kan testa att bygga budget utifrån jobb och ekonomi (se länk nedan). Ladda ner den via App store eller Google Play.

LÄNKAR: gilladinekonomi.se/pengalabbet-spelapp-for-barn-om-budget/

2. SVERIGES NATIONELLA MINORITETER

Bygger på intervju med Jon Henrik Fjällgren på sidorna 4-7.

ÄMNE: Samhällskunskap.

SYFTEN: Söka information om samhället från media, internet och andra källor och värdera deras relevans och trovärdighet.

Reflektera över mänskliga rättigheter samt demokratiska värden, principer, arbetssätt och beslutsprocesser.

CENTRALT INNEHÅLL: Urfolket samerna och övriga nationella minoriteter i Sverige. De nationella minoriteternas rättigheter.

ÖVNINGAR: Låt eleverna läsa intervjun med Jon Henrik i par eller tillsammans på stor skärm och låt dem reflektera över följande frågor:

- Varför tror ni att Jon Henrik blev mobbad i skolan?
- Hur tror ni att det är att leva som same?
- Vad betyder det att ett folk är i minoritet?
- Känner ni till andra minoriteter i Sverige?
- Gör en mindmap på tavlan där ni skriver upp vilka

minoriteter som eleverna har kommit fram till.

I Sverige räknas samer, judar, romer, sverigefinnar och tornedalingar som nationella minoriteter. Enligt FN:s definition är samerna dessutom urfolk. De nationella minoritetsspråken är samiska, jiddisch, romani chib, finska och meänkieli (tornedalsfinska).

Fråga om eleverna känner till...

• ...att samerna har speciella rättigheter eftersom de inte bara är en minoritet utan också räknas som ett ursprungsfolk.

• ...vad som menas med ett ursprungsfolk?

Till arbete och samtal kring detta kan du använda länkarna nedan för att titta på filmer och hämta ytterligare underlag för lektionsupplägg och planering. Varför inte planera för ett helt tema kring minoriteter?

Prata också om att det finns en minoritetslag som på olika sätt ska hjälpa och skydda de olika minoriteterna. Använd även här länken nedan för att läsa mera om denna lag. På den sidan kan ni också läsa mera om varje enskild minoritet.

LÄNKAR: www.minoritet.se
www.youtube.com/watch?v=jm13U5rJCMk
www.samer.se/lektioner_for_arskurs4-6

GÄSTKRÖNIKAN

Låt dina elever skriva krönikor till Lyckoslanten!

KOPPLING TILL LÄROPLANEN:

"Genom undervisningen ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sitt tal- och skriftspråk så att de får tilltro till sin språkförmåga och kan uttrycka sig i olika sammanhang och för skilda syften."

"Undervisningen ska bidra till att stärka elevernas medvetenhet om och tilltro till den egna språkliga och kommunikativa förmågan. Undervisningen ska också bidra till att eleverna får förståelse för att sättet man kommunicerar på kan få konsekvenser för andra människor. Därigenom ska eleverna ges förutsättningar att ta ansvar för det egna språkbruket."

ÄMNE: Svenska.

Läsarna får hjälpa oss att skapa innehållet i tidningen. Vill dina elever skicka in krönikor? Alla klasser som vill är välkomna att skicka in komplett material till oss på lyckoslanten@vi.se. Vi väljer ut en text som publiceras i Lyckoslanten.

NÅGRA EXEMPEL PÅ ÄMNET:

Alla borde bli vegetarianer

Våga säga ifrån!

Varför får jag inte ha mössa inomhus?

Mall

Här är en mall för dig/er som vill skriva en krönika. Dessa sektioner ska finnas med och anpassas till ämnet.

1. KRÖNIKA

En personlig text där skribenten utgår från sina egna erfarenheter. Ska vara tankeväckande och/eller underhållande. Vanligtvis skriver man i jag-form och har en poäng som man vill få fram och försöker få till i en rolig eller tänkvärd slutkläm.

Be eleverna att hitta ett aktuellt ämne att skriva om, eller berätta om en situation eller upplevelse.

Några tips:

- Var inte rädd för att ha åsikter eller att vara rolig. En krönika ska vara lättläst. Den får gärna vara underhållande, intressant och lite provocerande. Men inte elak mot andra, förstås.
- Var personlig. Använd dig av egna erfarenheter. "När jag skulle byta skola grät jag mig till sömns varje natt – men det gick bra sedan!" eller "Igår när jag gick till affären såg jag en tiggare. Synen gjorde mig så..."
- VIKTIGT: En krönika är ingen faktatext. Skolarbetet om vikingatiden kan inte vara en krönika.

Att leverera: Text på cirka 1500 tecken, inklusive blanksteg.

2. FAKTA OM SKRIBENTEN

En krönika får mer liv om man får veta lite mer om avsändaren bakom texten.

Att leverera: Faktaruta som innehåller:

Namn, ålder, skola, intressen och "min/vår hälsning till Sveriges mellanstadieelever".

Vi behöver ert material senast:

15 MARS 2019

3. LISTA MED 3 PUNKTER

som är relaterat till ämnet. Det kan vara tips eller en topplista. Till exempel: Till krönika om att vi inte ska slänga så mycket mat – 3 sätt att bli (kli)matsmart. Till krönika om att vara kär i sin idol – 3 bästa låtarna med xxx. Roligast är om tipsen inte är för lika varandra.

Att leverera: 3 tips eller liknande, med max två meningar till varje tips.

4. FOTO

Färgbild på skribenten/skribenterna. Närbild eller i halvfigur (se exempel ovan).

Att leverera: Ett högupplöst foto på författaren/författarna (det kan vara flera som skriver tillsammans).

Maila ert material (eller frågor) till: lyckoslanten@vi.se

BRA ATT TÄNKA PÅ:

FOTON Det räcker att ta bilder med en hyfsat ny smartphone eller Ipad, om ni inte vill eller kan fotografera med andra kameror. Se till att ljuset är bra och att människor tittar in i kameran. Bilder bifogas separat i mail.

TEXTER Alla texter levereras samlade i **en och samma word-fil**.

MALLFÖRSLAG FÖR KRÖNIKA:

RUBRIK Den större överskriften som lockar till läsning och berättar vad artikeln handlar om.

INLEDNING Ger en bakgrund till ämnet, ett citat, eller kanske bara börja mitt i en situation, som: "Jag står mitt i stallet och förstår ingenting. Var har Chaplin tagit vägen?"

BRÖDTEXT Krönikans största del. Själva resonerande texten.

AVSLUTNING Sammanfattning av krönikans innehåll och gärna en slutsats som kopplar ihop texten med inledningen: "Jag kommer aldrig att glömma Chaplin."

3. ANALYSERA BILDER

Bygger på tidningens innehåll.

ÄMNE: Bild.

SYFTE: Analysera historiska och samtida bilders uttryck, innehåll och funktioner.

CENTRALT INNEHÅLL: Reklam- och nyhetsbilder, hur de är utformade och förmedlar budskap. Ord och begrepp för att kunna läsa, skriva och samtala om bilders utformning och budskap.

ÖVNING: Använd hela tidningen för att analysera bilder och deras budskap. Använd listan nedan med eleverna för att göra det lättare för dem att hålla en röd tråd.

- Vilka känslor väcker bilden?
- Vad föreställer bilden? Vad händer i bilden? (Figurer, föremål, miljö, händelser; denotationer.)
- Vilka är med i bild och vad har de för relation till varandra?

- Vilka är de viktigaste detaljerna.
- Hur har man gjort för att ge bilden det uttrycket? Hur är bilden uppbyggd? (Komposition, färg, form, ljus.)
- Vad kommer man att tänka på när man ser på bilden?
- Vem har gjort/beställt bilden? Vem skall titta på bilden? Vem är bilden tänkt för?
- Vilket syfte (budskap) har bilden främst? Vill den propagera, underhålla, göra reklam osv?
- Vilken effekt har bilden på mottagaren?
- Är bilden estetisk?

Jobba förslagsvis även vidare med historiska bilder.

4. SKRIV EN KRÖNIKA

Bygger på gästkrönikan "Jag vill ha lånemobiler till rasten" på sidan 21.

ÄMNE: Svenska.

SYFTE: Formulera sig och kommunicera i tal och skrift.

CENTRALT INNEHÅLL: Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras typiska uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar, såväl med som utan digitala verktyg.

ÖVNING: Läs artikeln i grupp med eleverna. Prata om vad en krönika är för något och hur eleverna tror att en sådan text är uppbyggt samt vad den har för syfte.

- Hjälp dem genom att skapa en mall som kan se ut på följande sätt;

- Hitta en händelse som du reagerat på, gärna från vardagen.
- Skriv en kort intresseväckande inledning.
- Förklara hur och varför händelsen berört dig.
- Ta frågan till ett större sammanhang.
- Argumentera för din sak.
- Tänk på vilka motargument som finns och bemöt dem.
- Knyt ihop krönikan med en avslutning.
- Tänk på vem som ska läsa texten och anpassa språket efter läsaren.
- Använd ett språk som du känner dig bekväm med.
- Läs igenom och kollat efter slarvfel.
- Låt eleverna skriva egna krönikor. Läs mer här intill hur ni gör för att skicka in bidraget till tidningen.

ÖVERGRIPANDE LÄROPLANSKOPPLING

”Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt vilja till att pröva egna idéer och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar ett förhållningssätt som främjar entreprenörskap.”

”Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Skolan verkar i en omgivning med många kunskapskällor.”

”Eleverna tar personligt ansvar för sina studier och sin arbetsmiljö, kan lösa problem och omsätta idéer i handling på ett kreativt sätt.”

Lyckoslantens lärarhandledning

görs av

CHRIS QWIST

som är lärare, specialpedagog och läromedelskonsulent.

